

ni med njimi. In vendar so se razdelile v slovensko in dvojezično. Se vé da s tako delitvijo ni nihče zadovoljen in bi prebivalstvo že rajše videlo prejšnje razmere.

Naj me kdo napak ne razume, odločno naglašam, da ne zahtevamo, naj se izrine nemščina iz ljudskih šol na Koroškem. Tam, kjer se zahteva učenje nemščine in kjer je tudi koristno, naj se uči, toda le na podlagi materinščine! Po kakšnih sredstvih posegajo nasprotniki slovenske šole na Koroškem, nam kaže poseben slučaj v Svečah.

Ko sta načelnik krajnemu šolskemu svetu, Pack, in učitelj Feinig hodila od hiše do hiše, kar je gotovo jako pohvalno, povpraševal je poslednji stariše, če mislijo otroke poslati v »bindišarsko šolo« in če so le-ti pritrdili, strašil jih je s tem, da bodo otroci morali tri ure dalje ostajati v šoli, in da so slovenske knjige jako drage itd. Stariši so se zaradi tega pritožili pri župniku in pri županu in so poizvedeli, kaj da pomenjajo ta vprašanja. Naj se prebivalstvo pomiri, dal je župan v sporazumljenju z župnikom po božji službi doslovno razglasiti ukaz deželnega šolskega sveta z dne 9. novembra 1891, št. 3178.

S to razglasitvijo sta se čutila učitelj Janez Feinig in načelnik krajnega šolskega sveta, Pack, razžaljena in sta stvar ovadila okrajnemu šolskemu svetu. Predsednik okrajnemu šolskemu svetu, Mac-Nevin, ki je že kot okrajni glavar na Štajarskem dokazal, da ne vé, kaj je takt in pa objektivnost, zmatral je to doslovno razglasenje za pregrešek ščuvanja po § 300 in je stvar ovadil c. kr. deželnemu sodišču v Celovcu.

Vsled tega sta morala župan in župnik k c. kr. okrajnemu sodišču v Borovlje in pozneje sta bila še jako strogo zaslišana pri c. kr. deželnem sodišču v Celovcu. C. kr. državno pravdnštvo pa ni našlo nobenega povoda za tožbo. Vzlic temu sta učitelj in načelnik krajnega šolskega sveta — govori se, da na prigovarjanje glavarja — tožila župana in župnika zaradi žaljenja časti. Poslednja sta morala zopet k c. kr. okrajnemu sodišču v Borovlje, kjer sta bila zaslišana in tudi tu niso našli nobenega povoda, da bi ju obsodili.

Stvar pa s tem še ni bila končana. Naročilo se je žandarjem v Borovljah, da poizvedujejo. Ko tudi ti niso nič našli, morala sta župan in župnik zopet k okrajnemu sodišču, da sta naposled bila oproščena. Za določbe ukaza z dne 9. novembra 1891, št. 3178, ne brigajo se na tej šoli. Slovensčina uči se prav v zadnjih urah in sicer od 3. do 4. ure popoldne tako, da le malo otrok ostaja pri tem pouku. Vspeha pri učenju materinščine pa tudi zaradi tega ni moči doseči, ker nobeden učitelj v Svečah ni izprašan iz slovensčine.

Iz povedanega se pač lahko vidi, da je pot do slovenske šole ali vsaj do poštovanja slovensčine na Koroškem trnjeva in občudovati moramo one može na Koroškem, ki se boré za pravice, koristi in omiko narodovo. Tudi mi slovenski poslanci se bomo vedno in povsod in brez izjeme, sicer mirno, ali z vso doslednostjo in odločnostjo poganjali za pravice koroških Slovencev.

Cerkvene zadeve.

Slomšek v spomin.

(Pri Slomškovih svečanosti v Mariboru dne 2. svečana 1893 govoril dr. Ant. Medved.)

(Konec.)

Vse za vero, dom, cesarja! Tretjič toraj »vse za cesarja«, to je tudi v slovenskem gestu. No — kako je neki veliki Slomšek storil?

Gospoda! Žalostna resnica je, da naši nasprotniki zlobno šepčejo kot črni ovaduh, rekoč: Slovani sploh in Slovenci posebej »s hrepenenjem gledajo prek iztočne meje avstrijske države«, cesarju zvesti niso. Slomšku se je ravno tako godila. Posebno v uradnih krogih »zgoraj« so rekli: Slomšek je panslavist, toraj cesarju sovražnik, cesarju nezvest... Za Boga! Kaj, kaj? Mi Slovenci izdajice? Mi sovražni Avstriji in Habsburžanom? Katerega Slovenca to grozno očitaneje krvavo ne boli? Gospoda! Drugi avstrijski narodi so večji, da! so bogatejši, da! so bolj olikani, da! — toda presvitlemu cesarju Habsburškemu zvestejši niso, bolj vdani nikdar niso, kakor smo mi Slovenci! In da taki moramo biti, tega nas uči naš Slomšek. Evo Vam dokazuje, da je Slomšek vse za cesarja storil. Dandanes cesarju biti zvest, je lahko, ali leta 1848 je bilo to drugače. Takrat je merilo stotero smrtonosnih pušk na onega, ki je avstrijskega cesarja branil; sto krvavih mečev je mahnilo po njem, ki je cesarju zvestobo prisegel. Ko so uporni puntarji hoteli vzeti prestol Habsburžanom, takrat, takrat je Slomšek pokazal, kaj se pravi to: vse za cesarja! Ko so uporni kmetje leta 1848 cesarju dačo odpovedali, je Slomšek koj 2. aprila izdal pastirski list, ter je svoje podložne oistro spomnil na Izveličarjevo povelje: Dajte cesarju, kar je cesarjevega! Med drugim prelepo pravi: »Naj svet spozna, da mi cesarja ne ljubimo samo z besedo, temveč tudi v dejanju in resnici!« — Ko so se cesarske čete leta 1849 zmagonosno vračale iz Laškega, bil je Slomšek med prvimi skofi, ki so v posebnih pastirskih listih svoje vernike opomnili, naj za to Boga hvalijo. Ko je bil presvitli cesar 1. 1853 kruto zavrtno napaden, a po neskončni dobroti Božji srečno rešen grozovite nesreče, hvalil je naš Slomšek v silno ganljivem pastirskem listu Božje vsmiljenje, ki je Avstrijo rešilo nepopisne nesreče. Leta 1859 sli so Avstriji zopet v vojsko. Slomšek je precej zaukazal, po celi škofiji moliti za znago Avstrijskega orožja. Še več! Telesno sicer ni šel z vojaki proti sovražnikom, a vendar, kakor bi sam mladeniško ognjevit vojak bil, zložil je on, priletni škof Slomšek, vojakom navdušene pesmi, ki jim naj ljubezen in pogum za Avstrijskega cesarja vžigajo. Čujte, kako poje:

„Naj cesarska roka braui
Nas ves čas sovražnika;
Bog obvaruj nam cesarja
Našga Franca Jožefa!“

In to naj bi bil mož-izdajica?!... Slomšek, dobro vedoč, da

„Hrast se omaje in lrih, zvestoba Slovenca ne mine“, zapel je slovenskim vojakom-junakom ganljiv in plamenit slavospev:

„Le naj ropoče in bobni,
Iz tisoč topov naj gromi,
Naj krogle križem švigajo
Slovenci ne pobegnejo!...“

Da, nikdar niso in nikdar ne bodo Slovenci pobegnili, kadar je treba v boj za cesarja. Vse za cesarja! Gospoda! Ako bodo Avstrijski cesarji imeli vedno tako zveste podložnike, tako vdane škofe, kakor je bil naš Slomšek, potem — slobodno rečem — bo Avstrija do konca dni prva in najtrdnjša država na svetu! Kdo

je bil za to bolj vnet, kakor naš Slomšek, nesmrtni Slomšek? ...

Slavna gospóda! Zastopniki Mariborskega mesta so 12. svečana l. 1858. v slovesni seji sklenili: poslati zahvalno izjavo škofu Slomšku, ki je takrat dovršil svoja trudapolna pogajanja za preselitev škofovskega sedeža iz Št. Andreja v Maribor. V izjavi pravi zastop Mariborskega mesta tudi to-le: »Imeni Ternkoczy in Slomšek bodete pri nas neumrjoči ostali«. — Da, da! neumrjoče bo Slomšekovo ime in ne samo v Mariboru, temveč tudi po vsem Slovenskem. Slomšek med nami ne bo prominol. Naš ljubljeneč, naš velikan je. Hočete-li biti dobri, verni katoličani, poslušajte škofa Slomška! Želite-li biti vrli Slovenci, posnemajte našega Slomška, prejasen vzor Vam je! »Za narod malo govoriti, veliko delati, vse pretrpeti«, to zlato načelo Vam krepí pogum, Vam slajšaj grenke britkosti narodnega boja, Vam davaj nado do zmage, ki mora kronati naše delo. Kot Avstrijci, neomahljivo zvesti presvitlim Habsburžanom, pa čujmo Slomška; ako se po njegovem vzgledu ravnamo, nas bo slavila mogočna Avstrija!

Ko je Slomšek zadnjič govoril sredi svojih nad vse mu vdanih duhovnikov, je rekel: »Mene pozabite, ali mojih naukov ne pozabite!« Duhovniki so se zjokali, plakali, ko so slišali, naj Slomška pozabijo. Kako neki ne? Je-li mogoče Slomška pozabiti? Ne, ne! Po naukih Slomškovih se bomo ravnali, a zraven njegovega slavnega imena pozabiti ne bomo. Tukaj blizu pred nami — sto korakov oddaljen — je hladen grob, ki krije prah in pepel našega Slomška. Mi smo častna straža ob tem grobu. O bistra šumeča Drava, ki tečeš tudi mimo, povej širnemu svetu, kako blažena tla ti tukaj poljubljaš. O ve zlahtne vinske gorice, ki tako ljubko Maribor venčate, vedite, da je vas sam Slomšek prepeval, čuvajte toraj hvaležne na veke njegov spomin! A mi? ... Mi pa bodimo Slomšekovi goreči učenci in učenke v besedi in dejanju. Zraven pa proslavljajmo svojega velikega, nedosegljivega učenika in kličimo mu iz globin vdane srca vselej, posebno pa danes pri tej veličastni narodni svečanosti: Našemu Slomšku slava, slava!

Šolska sestra Ljudmila roj. Arzenšek.

Spisal Dravinjski.

Dne 11. septembra eno uro pred polnočjo l. 1892. umrla je v Mariboru v zavodu čč. šolskih sester čast. šolska sestra Ljudmila roj. Arzenšek še le komaj 21 let stara. Dne 13. septembra bila je v veličastnem sprevodu prenesena na pokopališče v jamico, prirejeno ji poleg l. 1891. umrle č. sestre Bonaventure.

Rodila se je l. 1870. dne 29. januarja v Stranica pri Konjicah kot hči tamošnjega učitelja, sedaj nadučitelja g. Antona Arzenšek. Dekle je imelo dobro glavico; zato so jo oče poslali v Maribor v zavod čč. šolskih sester, naj se kaj nauči, morebiti, naj postane učiteljica. Z vso vnemo se je mlada Marijica poprijela šolskih naukov. Napredovala je izvrstno. Pa ko si je glavo bistrila, skrbela je tudi za svoje nežno nedolžno srčice. Navzela se je pobožnosti tako, da je bila naprejpostavljenim v veliko veselje. Čč. sestre so se z njo počevale, kakor bi z njimi bila na enaki stopinji. — Ko je prišla na počitnice domov, ni bila več tista vesela Mima, kakor so jo klicali. Bila je nekako resna, zamišljena, sama za sebe. Le kadar je bilo treba v cerkev, tedaj se je razgrela, tedaj je bila nekako živa. Z eno besedo svetno življenje je ni več mikalo, le samostan, samostan — bile so njene želje. Leta 1887. šolala se je v Ljubljani. Leto 1888. bilo je za njo posebno pomenljivo. Imelo se je pokazati, bo-li vstopila v samostan, ali ga bo zapustila. Meseca avgusta tistega leta se

pelja v Gornjigrad, da bi se posvetovala s svojim bratom, tamošnjim kaplanom. Kako sta se pogovarjala, ne vem; le to vem, da je že dne 1. meseca septembra bila v Mariboru pri čč. šolskih sestrah. Dne 8. septembra leta 1888. bila je preoblečena, ter je prejela samostansko ime Ljudmila.

O, kako srečna je zdaj bila! Njene tovarišice vedó dosti povedati o njenem odkritosrčnem, nehlinjenem veselju. O, tukaj ni bila več čmerna, nezaupljiva, sama za sebe, temveč vesela, živahna, prijazna. Kjer je ona bila, tam je moralo vse veselo biti. Zmirom je vedela kaj povedati, da je svoje sestre kratkočasila in je v nedolžnem veselju zibala. Sestre pripovedujejo, da je bila najveselejša, najzgovornejša. V svojih opravilih — bila je učiteljica za ročna dela — in v pobožnostnih vajah pa je bila vestna in izgledna. Vse jo je ljubilo in spoštovalo: sestre, otroci v zavodu in učenke.

Dne 2. februarja leta 1890. storila je obljube za tri leta. Učila se je v enomer tako, da je že leta 1890. podučevala vse predmete v III. razredu. Kako jo je to veselilo! Z veliko vestnostjo in natančnostjo se je pripravljala na šolske predmete. In v šoli bila je dobra, ljubeznjiva učiteljica. Srca nedolžnih otročičev si je v hipu pridobila. Otroci so njo ljubili, kakor svojo mater. V dokaz te otročje ljubezni do svoje učiteljice naj služi sledeče! Ko so otroci izvedeli, da so s. Ljudmila zboleli, začeli so na glas jokati in za njo moliti. Kadar se je bolehnja s. Ljudmila prikazala na mostovžu, od koder se vidi v šolo, priletela so vsa dekletca k oknom, svoje rokice stegala, ter ji prijazno namigovala. V boleznijo je dobila s. Ljudmila od otrok večkrat lepih rož, vrtnic, zvončkov spomladnih, jagod itd. Tako so se ti otročiči kazali hvaležne svoji učiteljici.

Vse je slo vrlo pri sestri Ljudmili. Vse se nje je veselilo — toda zdrava ni bila. V prvi mladosti bila je zdrava in močna. Pa že, ko je še učenka v zavodu bila, imela je pljučni katar. Ležala je okoli šest tednov, pa je ozdravela, menda le navidezno. Popolnoma pa te boleznijo že še ni odpravila, ker jo je pozneje kašelj polagoma večkrat napadal. Jela je po malem tudi kri pljuvati. To je bilo slabo znamenje. Zdravniki so svojo pazljivost pomnožili. Posebno njo je bolezen napadla spomladi leta 1891. in 1892. Leta 1891. je še ušla smrti, je vstala, je opravljala vse svoje dolžnosti, in je bila vesela in zadovoljna, kakor zmirom. A drugače je bilo leta 1892. Nesrečna pljučna bolezen se je pri njej že preveč udomačila, ne govoreč več o tem, da bi njo zapustila. V sredi meseca junija pa njo je bolezen tako stiskala, da so čast. mati in vse sestre bile pripravljene na najhujše. Pa bolezen je bila nagajiva in motljiva. Ljudmila je zopet toliko okrevala, da se je že mislilo, da bo popolnoma ozdravela. Zdravniku samemu je bila bolezen uganjka.

Pa imelo je drugače priti. Nenadoma hitro se bolezen shujša začetkom jeseni — in naša Ljudmila je na smrtni postelji. Pa misliti, da je bila Ljudmila vsled tega vznemirjena in žalostna? O, nikakor ne! Kakor je v zdravih dneh rada bila šaljiva, tako se tudi v hudi boleznijo. Kolikrat je rekala sosestram svojim: »Mislite, da se bojim smrti? Veselim se je pač. Saj me bo združila z ženinom moje duše«. Ali pa, da bi se bil kdo jokal pri njeni postelji! To nji je bilo zoprno. Zato nji tudi ni bilo prav po volji, da bi njo še bili starši obiskovali med boleznijo, ker je vedela, da se bodo jokali. Rekala je: »Saj mi ne verjamejo, da rada umrjem — ne razumejo, da raje umrjem, kakor živim, samo, da se z Jezusom združim«.

Večno obljubo je storila na smrtni postelji v roke svojega spovednika vč. p. Kalista, gvardijana v Mariboru. To je bila posebna milost za njo. Prav za prav

bi se le po treh letih smela večne obljube storiti. Je zato pa tudi vedela to veliko milost ceniti. Njeno obličje je kar žarelo velikih milosti in veselja neizrečene. Vsa mirna je pričakovala ločitve duše od umrlega telesa. Vsa vdana v voljo božjo zatisnila je svoje oči za ta svet dne 11. septembra leta 1892.

Hvaležne kandidatkinje učiteljice pripravnišča položile so krasen venec na njeno rakev. Stariši in bratje in druga rodbina so prihiteli na pogreb. Jokali in žalovali so nad ugasnenim mladim življenjem. So vendar imeli veliko veselje nad svojo hčerjo, oziroma sestro — redovnico. Vendar potolažite se, ne jokajte! Sestra Ljudmila je šla rada v smrt zaradi Jezusa. Zdaj se raduje z njim nad zvezdami, ter prosi za Vas obilnega blagoslova iz hvaležnosti, da ste njo spravili v samostan, ter ji s tem pripomogli do tako lepe izgledne smrti. »Na veselo svidenje pri nebeskem Očetu, ljubi starši, dragi bratje in sestre«, kliče vam sedaj iz nebes nepozabljiva č. šolska sestra Ljudmila.

Gospodarske stvari.

Zboljšanje travnikov potrebno v povzdigo konjereje.

V teku poslednjih dvajset let se je naše narodno-gospodarstvo zelo predrugačilo. Poprej je pridelovanje žita prinašalo kmetu potrebnih dohodkov. Od tistega časa pa, ko je tuje ameriško in avstralsko žito zdatno znižalo ceno našemu zrnju, mora vsak posestnik gledati na to, da si odpade dohodke iz pridelovanja zrnja nadomesti s tem, da bolje skrbi za živinorejo. Dobro živinoreje, bodi si konjev ali goveje živine, pa si brez dobro obdelanih travnikov misliti ne moremo. Vendar ravno za travnike mnogi posestniki najmanj skrbé. Navadno se zadovoljijo s tem, da krtovinjake povlačijo, mah in volk z brano izsuvaajo ter semtertje travnike napojijo z vodo mimo šumljajočega potoka. Toda s tem še nikakor ni vse delo na travniku opravljeno. Pred vsem je treba močvirnate kraje osušiti. To se zgodi najlažje s tem, da se napravijo jarki, po katerih preobilna voda odteka. Kjer pa je jarek, tam ni trave. Boljši so toraj s kremenom (potočnim kamenom) obokani rovi, katerih površje je s trato pokrito. Kjer pa se močvirje osuši, treba je slabo travo z boljšo nadomestiti s tem, da se naseje seme boljše trave, ali pa se potrosi z apnom ali pepelom. Dobro je tudi mokrotne kraje potrositi z (žagovino) piljevino.

Prav dobro je napajati travnike v spomladi in v jeseni s kalno vodo. Kjer pa to ni mogoče, tedaj pa se naj vrežejo v travnik brazde, katere imajo namen travnike napajati, preobilno vodo pa zopet odvajati.

Najboljše in najpotrebnejše za travnike pa je gnoj. Gnojiti moraš vsako leto travnik z mešanico (kompostom) in gnojnic, vsako tretje leto pa s hlevnim gnojem. Veliko škode travnikom napravi paša. V jeseni popasejo ljudje s konji in govedo travnike ne glede na to, ali so primerni za pašo ali ne.

Za popasevanje niso močvirnati travniki. Živina njim škodi; dobro travo potepta in vniči ter še napravi več močvirja. Za pašo tudi niso strma rebra. Živina zrahlja prst, katero potem naliv (hlišč) odplavi.

Za pašo slednjič tudi niso presuhi travniki. Živina, bodi si konji ali goveda, jih tako potepta, da se mnogo-krat na njih prah kadi ter potem skoraj nič več ne raste.

Kako rediti konje težkih hladnokrvnih plemen?

Žrebeta težkega hladnokrvnega plemena treba je po zimi marljivo spuščati na prosto v sveži zrak; le po noči naj se zapirajo v zračne hleve. Nad tem se pregrešijo mnogi konjerejci, kateri skrbijo le za to, da imajo okrogle, debele konje ter jih v ta namen vedno v toplih hlevih stati pustijo. Taki konji pa so medli, rahli ter ne morejo nič zdržati. Navadni kupec pa ne išče konja za mesnico, ampak za delo. Hoče imeti toraj močnega trepeznega in vstrajnega konja. Taki pa se zredijo z ovsom, dobrim zdravim senom, posebno pa z obilnim gibanjem na prostem v svežem zraku, kjer se konj vtrdi.

Pri vzrejevanji konj gledati je tudi na to, da je dobrega pokolenja to je dobre kobile in dobrega žrebca.

Kainit.

Objavi, katera se je proglasila pred maim časom v tem listu, gledé gnojila Kainit, kateri se dobiva v c. kr. solini v Kaluszu — v Galiciji — se dostavlja, da je v novjšem času izšla nova določba, vsled katere so — kakor prej javljeno — sicer naročnine na imenovano gnojilo koleka proste, nasprotno pa morajo biti vloge, katere imajo za izročanje certifikata, ki potrjuje pravico dobave Kainita, predložiti pri c. kr. okrajnih glavarstvih kolekovane s 50 kr. za polo. Omenjeni certifikati sami pa ostanejo slej kakor prej pristojbin prosti.

Jeli treba konja vsak mesec prekovati?

Konja je treba takrat prekovati, kadar rog kopita, katero podkva varuje, vraste črez podkvo. To se zgodi navadno vsak peti teden. Ako staro podkvo dalj časa pustiš na kopitu, tedaj ovira kopito, da se ne more raztezati in skrčevati. V notrajnih delih pa zaostaja kri in se ne more prosto pretakati. Konj postane šepav. Sploh pa je treba konje, kateri imajo polno mesovnatost kopita, večkrat prekovati.

Sejmovi. Dne 10. marcija v Dolu, v Št. Juriji ob Tabru, v Kapelah, v Strassu, v Orešji, v Kostivnici. Dne 11. marcija v Celji, pri M. Magdalenii v Mariboru in v Slov. Gradci. Dne 13. marcija v Št. Juriju ob južni železnici; pri Sv. Lovrenci na Dravskem polju in v Selnici nad Mariborom. Dne 14. marcija v Stainzu.

Dopisi.

Iz Maribora. Tedaj so spet šli naši Slovenci iz Mariborske okolice tje v Brazilijo. No, srečno pot! Dal Bog, da bi vam žal ne bilo! Da, to so bili prizori na kolodvoru. Ubogi nedolžni otročiči so se vsem, le ne svojim brezsrčnim roditeljem smilili. Kako so na mrzlih tléh okoli lazili in kašljali — brez skrbi, ne vedé, kam jih stariši silijo. Ali vam je Brazilijanska vročina zdaj že srca okamenela? Takovšnega zaničevanja sam sebe in svoje domovine, take trme, tako grozinske nespameti in kljubosti se najdobrohotnejšemu podučevanju upreti, kakor so Amerikanci bili, tega nihče ne verjame, človek je moral le kar strmeti in obmolkniti. Kdo pa so ti ljudje? Večidel viničarji, dvoraki in nezadovoljni delavci, neučeni, lakomni, brez izgoje s svojimi otroci vred; Bog zna, zakaj se njim je toliko mladih deklet pridružilo! Od vseh strani so na kolodvor prihajali s svojimi culami v roki ali na glavi. Tu so pa bili od gosposke zadržani in je tako minolo teden dnij prej, ko so svoje reči in potna pisma v red spravili. Moži so začeli žugati, ženske so si bile v skrbéh, otroci so vedno